

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GUÉNON, RENÉ

Orient și Occident / René Guénon; trad. din lb. franceză: Teodoru

Ghiondea. - București: Herald, 2022

ISBN 978-973-111-956-4

I. Ghiondea, Teodoru (trad.)

141.33

Pentru noutăți și comenzi:

www.edituraherald.ro

office@edituraherald.ro

Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61

Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60

Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

René Guénon

ORIENT , ȘI OCCIDENT

Traducere din limba franceză de
Teodoru Ghiondea

EDITURA HERALD

București

Cuprins

INTRODUCERE	9
CUVÂNT - ÎNAINTE	17
PARTEA ÎNTÂI	
ILUZII OCCIDENTALE	
I. Civilizație și progres	29
II. Superstiția științei	49
III. Superstiția vieții	79
IV. Terori himerice și pericole reale	99
PARTEA A DOUA	
POSSIBILITĂȚI DE APROPIERE	
I. Tentative nereușite	121
II. Acordul asupra principiilor	145
III. Constituția și rolul elitei	165
IV. Înțelegere și nu fuziune	185
CONCLUZIE	205
ADDENDUM	217

INTRODUCERE

„Întoarcerea la principii este în mod expres identificată aici cu întoarcerea la tradiție. Această întoarcere nu poate fi concepută, în niciun fel, numai în sens teoretic sau speculativ. Acordul asupra principiilor trebuie să fie considerat, în mod imperativ, în lumina revelațiilor tradiționale; acestea nu pot fi reduse la concepțiile sumare și limitative ale intelectului uman.”¹

Studiul guenonian a cărui traducere o prezentăm cititorului face parte din seria lucrărilor al căror subiect este de cea mai strictă actualitate²: întoarcerea la tradiția autentică,

¹ Charles-André Gilis, *René Guénon, 1907-1961*, Ed. Le Turban Noir, Paris, 2014.

² Acestea, în principal, sunt: *Introducere generală în studiul doctrinelor hinduse, Orient și Occident și Criza lumii moderne*; ele au apărut într-o perioadă relativ scurtă de timp: 1921, 1924 și 1927; în 1929 apare și *Autoritate spirituală și putere temporală*, ca o analiză a raportului, în ultimă instanță, dintre transcendent și contingent la nivelul existenței umane în orizontul său social și comunitar, iar în 1945 apare *Domnia cantității și semnele vremurilor*, ca o ultimă analiză a stadiului în care se află umanitatea, practic imediat după terminarea celui de al Doilea Război Mondial – eveniment istoric ce a demonstrat veridicitatea concepțiilor expuse în lucrările anterioare pe tema menționată.

universală prin consistență și primordială în raport cu tradițiile particulare, prin restaurarea spirituală operată de o elită intelectuală veritabilă, a cărei formare este strict legată de relațiile cu Orientul profund, cel neafectat de istorie. Caracteristica principală și totodată nota specifică prin care se diferențiază de celelalte lucrări ale autorului nostru, destinate a oferi soluții eficiente și definitive, esențiale prin natura mijloacelor propuse în vederea realizării scopului fundamental care este revenirea civilizației occidentale actuale la o stare de „normalitate” (din punct de vedere tradițional), și care se impune de la primele pagini, este aceea a clarității excepționale a noțiunilor fundamentale tradiționale exprimate cu o putere și o autoritate fără egal. Nefiind numai o calitate a excelenței stilului său, ci mai curând, având în vedere funcțiunea unică a misiunii sale, această caracteristică este expresia unei necesități în raport cu conținutul ideilor, al concepțiilor menite să constituie reperatele unei redresări intelectuale de maximă importanță.

Apărută la o distanță de trei ani față de prima carte fundamentală, *Introducere generală în studiul doctrinelor hinduse, Orient și Occident* aduce precizări extrem de importante în vederea conturării unei acțiuni de redresare spirituală – deci „pur intelectuală”, cum o numește autorul – precum și detalierea majorității aspectelor și problemelor care se referă la ipotezele pe care autorul nostru le formulează cu scopul de a desluși calea concretă de acțiune în vederea atingerii scopului propus. În prima carte menționată, pe care o putem considera, din punctul de vedere al conținutului, capitală, esențială pentru cunoașterea mesajului principal al funcțiunii pe care o îndeplinește René Guénon, în ultimul capitol: *Concluzie*, acesta prezintă trei ipoteze cu privire la strategia necesară pentru restaurarea intelectualității și revenirea la o civilizație tradițională.

În mare, cele trei ipoteze sunt următoarele: prima – Occidentul va găsi propriile mijloace pentru o restaurare a civilizației tradiționale; a doua – Orientul va interveni determinând schimbarea fundamentală a civilizației occidentale și operând restaurarea tradițională; a treia ipoteză – se va ajunge la o înțelegere între cele două părți, iar prin această colaborare se va atinge obiectivul menționat. Cele trei ipoteze capătă noi perspective, astfel că în lucrarea de față acestea sunt prezentate în termeni, într-o oarecare măsură, „concluzivi”: prima este „întoarcerea la principii”, identificată aici cu întoarcerea la tradiție; a doua este formulată ca unul dintre efectele prezumtive ale acțiunii Orientului asupra Occidentului, respectiv „fuziunea” celor două civilizații; a treia, în aceeași notă plină de precauțiuni, este „substituirea”. Este evident de la început că cele trei ipoteze prezentate în *Introducere generală în studiul doctrinelor hinduse*¹ au un aspect general și, îngăduită să ne fie exprimarea, oarecum teoretic, în timp ce a doua serie, din lucrarea de față, apărută la numai trei ani de la primele, sunt deja rezultatul unor analize și examinări profunde ale căror rezultate nu sunt deloc îmbucurătoare. Singura ipoteză cu cea mai mare șansă de realizare pare să fie cea de a treia, și anume: întâlnirea și colaborarea „elitei orientale” cu „nucleul intelectual occidental”, deoarece era din ce în ce mai limpede că Occidentul nu era capabil nici măcar să se oprească din „căderea liberă” în care se afla și, mult mai important, începuseră să se contureze acțiunile bine organizate ale antitradității și ale contrainițierii; acestea din urmă, cu o experiență însutit îmbogățită și cu șanse de a strânge în tabăra lor nu numai mase de oameni din ce în ce mai mari, civilizații întregi, dar, în primul rând, forțele economice și ideologice care imediat după încheierea războiului își uneau resursele și începuseră

¹ Trad. Daniel Hoblea, Ed. Herald, 2014. (N. red.)

să iasă la „scenă deschisă”; este edificatoare în acest sens una dintre ultimele cărți ale sale: *Domnia cantității și semnele vremurilor*, apărută în 1945¹, în care, pe lângă „anamneza” gravelor afecțiuni de care suferă Occidentul, se întrezărește teribila ofensivă a antitradității și, *a fortiori*, contraințierea.

Ca o replică la aceste trei ipoteze, aflăm în *Orient și Occident* corolarul „triadic” al lor, ca o actualizare a problematicei: acordul asupra principiilor, fuziunea și substituirea. Toate cele trei aspecte sunt legate în cea mai mare parte de cele trei ipoteze anterioare; desigur, ele nu sunt, formal, corespondente ale acestora, ci numai sinteza unor consecințe previzibile, în cazul în care acest contact providențial, conform convingerii autorului nostru, devenea realitate.

Așa cum se poate observa, Orientul are rolul principal, direct sau indirect, în această redresare; este lesne să înțelegem, acum, de ce anume conținutul ideatic al acestei cărți gravitează, așa cum o arată de altfel și titlul, în jurul contactului Occidentului cu Orientul.

Alegerea Orientului ca principala, am spune, unica șansă a Occidentului este motivată de o realitate spirituală maximă: în timp ce civilizația occidentală a pierdut, practic, orice legătură cu Centrul Lumii, civilizația orientală a rămas în legătură directă cu acesta; nu este, desigur, întâmplător că în acest studiu apare pentru prima dată menționat Centrul Lumii, așa cum observă și cel mai important continuator, în viață, al Maestrului². Acesta este considerentul principal pentru

¹ Trad. Teodoru Ghiondea, Ed. Herald 2022. (N. red.)

² Charles-André Gilis. *René Guénon, 1907-1961*, Ed. Le Turban Noir, Paris, 2014, pag. 104. Este autorul celor mai importante studii despre René Guénon: *Introduction à l'enseignement et au mystère de René Guénon*, Paris Éditions de l'Œuvre, 1986; *René Guénon et l'avènement du troisième Sceau, suivi de Les clés des demeures spirituelles dans les «Futūhāt» d'Ibn Arabî*, Paris, Éditions Traditionnelles, 1991; *René Guénon 1907-1961*, Le Turban Noir, 2014.

care formularea celor trei ipoteze ale acțiunii restauratoare cuprind în structura lor ideală problematica legată de civilizația orientală; noțiunea de Centru al Lumii nu mai are astăzi vreo semnificație precisă, dacă nu este chiar negat sau ignorat; dar, ironia istoriei, principalele conflicte mondiale actuale sunt legate tocmai de stabilirea unei puteri centrale unice – imagine răsturnată, negativă până la extincțiune, cu accente parodice și chiar grotești, a Centrului Lumii, adică un Anti-Centru al Lumii, în care puterea aparține definitiv Adversarului.

Având în vedere că traducerea de față este destinată cititorului român, credem că este necesar să facem unele precizări cu privire la identificarea unor realități socio-politice și culturale (în sensul cel mai larg al termenului); titlul lucrării fiind astfel formulat, atrage atenția de la început asupra unei „stringențe” a alternativelor, ce nu pot depăși ipotezele menționate, acestea căpătând caracter cvasioptional; în cazul în care încercăm să înțelegem detaliat diferențele dintre cele două tipuri de civilizație, va apărea, cu certitudine, întrebarea: care era situația în România interbelică? Sau poate: de care parte se afla intelectualitatea din România interbelică? Or, în perioada interbelică, mediul spiritual și cultural românesc avea perspective de dezvoltare spirituală, intelectuală, cel puțin la nivelul occidentului european. Este suficient să ne gândim la scriitorii strănși în jurul lui Nae Ionescu: Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Anton Dumitriu¹, Emil Cioran, Constantin Noica, la care s-au alăturat guenoniștii de mare anvergură: Vasile Lovinescu, Mihail Vâlsan și Marcel Avramescu. René Guénon, care era în legătură epistolară cu ultimii trei și mai ales cu Vasile Lovinescu, aprecia în mod deosebit calitățile intelectuale ale tinerilor români cu care corespondea, fiind chiar interesat

¹ Autor al unei cărți cu același titlu: *Orient și Occident*, apărută în 1943.

de unele evenimente din acea perioadă¹; pentru primii doi, legătura cu R. Guénon a fost providențială, și stau mărturie, pentru primul, opera sa, și pentru cel de al doilea, funcțiunea spirituală de Maestru al ordinului inițiativ pe care l-a condus cât a trăit, fiind considerat, dincolo de orice îndoială, cel mai important reprezentant al sufismului din Europa, alături de Fritjof Schuon, și inițiatorul studiului operei lui Ibn Arabi din perioada modernă; este urmașul de drept al lui R. Guénon, calitate atestată chiar de autorul nostru². În ceea ce îi privește pe ceilalți doi intelectuali de mare anvergură, Mircea Eliade și Emil Cioran, este unanim recunoscută valoarea lor deosebită nu numai în mediul universitar, dar și în ambianța intelectuală generală din Europa postbelică. Pentru aceste considerente îndrăznim să afirmăm că România se afla mult mai aproape de Orient decât de Occidentul european, desigur, din punctul de vedere al lui René Guénon. Dar cea mai consistentă dovadă că mediul spiritual și cultural românesc se putea caracteriza ca fiind unul superior din punct de vedere tradițional este folclorul; mare parte din opera lui Vasile Lovinescu stă mărturie. Tezaurul folcloric românesc este imens, uriaș, nu se poate compara cu folclorul din nicio țară europeană, iar în ceea ce privește vestul continentului, nici nu se poate pune

¹ Mihail Vălsan îl ținea la curent pe R. Guénon cu cele întâmplare la Maglav în 1935; corespondența în copie a fost văzută de noi cu mulți ani în urmă, în biblioteca regretatului academician Virgil Cândea. Într-o scrisoare către Vasile Lovinescu, R. Guénon scria: „Atenție la România, căci lucrurile care se petrec sunt însemnate!” René Guénon a cunoscut creștinismul ortodox datorită corespondenței cu Vasile Lovinescu și Mihail Vălsan, arătându-se interesat de unele aspecte spirituale specifice care depășeau dogmatica.

² Mihail Vălsan este „maestrul spiritual” al celor mai importanți traducători și exegeți ai operei lui Muhi-d-Din Ibn Arabi (și nu numai ai acestuia): Charles-André Gilis, Maurice Gloton și Michel Chodkiewicz.

problema. Sinteza dintre tradiția românească precreștină și creștinismul ortodox este o dovadă incontestabilă a celor afirmate. Un asemenea mediu cu mult mai mult apropiat de tradiție, fiind continuarea unei ambianțe tradiționale speciale care a rezistat mai mult decât oriunde în Europa, a fost propice unor „prezențe” de mare importanță spirituală, cum ar fi, de pildă, „Rugul Aprins” sau Isihasmul românesc (prin curentul de înnoire spirituală creat de Paisie Velickovski de la Neamț, în secolul al XVIII-lea).

Cel puțin din această perspectivă, cartea lui René Guénon este importantă pentru cititorul român; problema de fond nu este una teoretică, nu este nici măcar politică, socială sau economică, ci una vitală, esențială: destinul spiritual, pur intelectual al omului în mileniul al treilea al erei noastre, care conține, desigur, toate datele posibile ale existenței sale. Considerăm că înțelegerea și asumarea cunoașterii de fond a problematicii acestui text special este înainte de toate o „probațiune” a calității intelectuale, care va oferi, dincolo de explicațiile și lămuririle atât de necesare privitoare la vremurile și lumea în care trăim, și o nouă viață a valorilor spirituale care constituie temeiul existenței noastre.

Teodoru Ghiondea

CUVÂNT - ÎNAINTE

Rudyard Kipling a scris odată aceste cuvinte: „East is East and West is West, and never the twain shall meet”, „Orientul este Orientul și Occidentul este Occidentul, și cele două nu se vor întâlni niciodată”. Este adevărat că, mai departe în text, el schimbă această afirmație, admitând că „diferența dispare atunci când doi oameni puternici se află față în față după ce au venit, fiecare, de la un capăt al pământului”, dar, în realitate, chiar și această schimbare nu este pe deplin satisfăcătoare, căci este foarte puțin probabil că s-a gândit aici la o „putere” de ordin spiritual. Oricum, obiceiul este de a cita numai primul vers, separat, de parcă ceea ce rămânea în mintea cititorului era ideea de diferență de nedepășit exprimată în acesta; nu ne putem îndoii de faptul că această idee reprezintă părerea majorității europenilor, și se simte în aceasta toată iritarea cuceritorului care este obligat să recunoască faptul că cei pe care credea că i-a învins și i-a supus poartă în ei ceva asupra căruia nu ar putea avea niciun control. Dar, oricare ar fi sentimentul care a dat naștere la o asemenea opinie, ceea ce ne interesează înainte de toate este de a ști dacă aceasta este justificată sau măcar în ce măsură ar putea fi. Desigur, dacă vom lua în considerare starea de lucruri actuală, am găsi suficiente indicii care ar părea să o justifice; și totuși, dacă am fi fost total de această